

DRAFT

25. května 2026

Návrh pro jednání fokusní skupiny k úpravám oblasti studia ve věcném záměru zákona o vysokých školách

Cíle nové právní úpravy v oblasti studia:

- Flexibilní legislativní úprava zohledňující zapojení ČR do Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA), principy Boloňského procesu a Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG),
- zrušení oblastí vzdělávání (§ 44 a příloha č. 3 současného zákona), zrušení zmocnění pro vydání nařízení vlády o oblastech vzdělávání,
- zrušení akademického a profesního profilu bakalářských a magisterských studijních programů,
- ukotvení sdruženého studia,
- úprava joint degree programů a jejich realizace,
- ukotvení programů kratšího studia (tzv. short-cycle, AP degree),
- ukotvení full-time a part-time forem studia, které nahradí prezenční, distanční a kombinovanou formu,
- legislativní úpravy oblasti celoživotního vzdělávání a ukotvení pojmu mikrocertifikát,
- snížení administrativní zátěže pro vysoké školy i studenty (větší rozvolnění použití správního řádu),
- zjednodušení organizace přijímacího řízení,
- zmocnění pro vydání vyhlášek k oblasti studia a podpůrných služeb pro studenty se specifickými potřebami¹ (popř. metodického pokynu MŠMT).

Implementace principů Boloňského procesu

Současná právní úprava studia na vysokých školách plně nezohledňuje principy Boloňského procesu, nedokáže reagovat na proměny Evropského vysokoškolského prostoru ani na potřeby studentů, vysokých škol a trhu práce. Systém je příliš rigidní, administrativně zatěžující a stále není plně kompatibilní s ESG (Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area), což brání modernizaci studijních programů i větší flexibilitě studijních cest.

Zákon vychází z pojetí studijních programů, které neodpovídá dnešnímu důrazu na kompetence, individualizaci studia a provázání teorie s praxí. Chybí nástroje pro modulární výuku, mikrocertifikáty či efektivní celoživotní vzdělávání. Také formální rozlišení programů na

¹ Tato vyhláška nahradí Metodický pokyn k financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami, který je přílohou Pravidel pro poskytování příspěvku veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

akademické a profesní se v praxi neosvědčilo a je v evropském kontextu ojedinělé. Moderní evropské systémy staví na kompetenčním profilu absolventa, nikoli na administrativním dělení programů.

Současná legislativa navíc vytváří nadměrnou administrativní zátěž a zpomaluje akreditační procesy. Vysoké školy tak mají omezené možnosti pružně reagovat na rychle se měnící potřeby trhu práce, technologický vývoj i rostoucí poptávku po flexibilních formách studia.

Přijímací řízení

V rámci přijímacího řízení si vysoká škola může stanovit, jakým způsobem se uchazeč hlásí ke studiu. Je na ní, zda určí, že se uchazeč hlásí přímo do konkrétního studijního programu, zda umožní výběr a prioritizaci více studijních programů, případně i napříč různými fakultami, nebo zda bude přihláška směřovat na konkrétní fakultu, která následně rozhodne o zařazení uchazeče do studijního programu. Tento přístup dává vysokým školám flexibilitu nastavit přijímací proces tak, aby odpovídal jejich organizační struktuře, kapacitám i strategii řízení studijních programů. Vysoké školy by měly mít možnost samy stanovit, jakým způsobem se uchazeči hlásí ke studiu, protože různé instituce mají odlišnou strukturu studijních programů, kapacity i strategii řízení studia. Flexibilní nastavení přihlášek umožňuje škole lépe řídit přijímací proces a efektivněji pracovat s kapacitami.

Zároveň tato úprava reaguje na skutečnost, že mnozí uchazeči nedokážou při podávání přihlášky správně zvolit studijní program, který odpovídá jejich zájmům, schopnostem nebo představám o budoucím uplatnění. Možnost prioritizace více programů nebo přihlášení na fakultu místo konkrétního oboru snižuje riziko, že uchazeč skončí mimo systém jen kvůli jediné chybné volbě. Zvyšuje to férovost přijímacího řízení a zároveň umožňuje školám lépe identifikovat, kam se uchazeč skutečně hodí. Takto nastavený model tedy podporuje rovnost příležitostí, efektivní řízení kapacit i lepší matching mezi uchazeči a studijními programy, což je v zájmu jak vysokých škol, tak samotných studentů.

Vysoké školy by měly v rámci přijímacího řízení zajistit rovné podmínky pro všechny uchazeče, a to mimo jiné i v oblasti počtu pokusů u přijímací zkoušky. Poplatek za přijímací řízení uhrazený uchazečem by měl pokrývat všechny pokusy, které jsou součástí daného přijímacího řízení, aby nedocházelo k nerovnému zacházení ani k finančnímu zvýhodnění či znevýhodnění jednotlivých uchazečů.

Na základě zkušenosti řady vysokých škol, kdy někteří neúspěšní studenti opakovaně podávají přihlášky ke studiu stejného studijního programu a splní podmínky přijímacího řízení (uspějí v přijímací zkoušce), MŠMT podporuje, aby do zákona bylo vloženo ustanovení, že určitý počet neúspěšných studií ve stejném nebo obdobném studijním programu může být důvodem pro rozhodnutí o nepřijetí ke studiu.

Studijní program

Studijní program je systematicky uspořádaný soubor vzdělávacích činností, který směřuje k dosažení předem stanovených výstupů učení odpovídajících určité úrovni národního kvalifikačního rámce. Studijní program stanoví zejména své cíle, výstupy učení, profil absolventa, obsah, formy výuky a hodnocení, studijní zátěž vyjádřenou v ECTS, podmínky přijetí, podmínky průběhu a dokončení studia a způsob zajišťování kvality. Program lze absolvovat jako full-time nebo part-time studium.

Současná právní úprava nepracuje s pojmy jako výstupy učení, profil absolventa, ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System (včetně škály hodnocení A-F). Zakotvení těchto prvků v zákoně přináší jednotnost, předvídatelnost a právní jistotu. Vysoké školy získají jasný rámec pro tvorbu studijních programů, studenti budou mít srozumitelnější informace o tom, co studují, a české vysoké školství se přiblíží standardům, které jsou v EU běžné. Zákon tak vytvoří prostředí, které podporuje kvalitu, mobilitu, flexibilitu a mezinárodní srovnatelnost, Tyto prvky navíc podporují i soulad s ESG a jsou součástí systému vnitřního zabezpečování kvality.

Současná právní úprava výslovně neupravuje dvouoborové ani sdružené studium, obvyklé na filozofických, pedagogických a přírodovědeckých fakultách, které je dosud vymezováno pouze metodickými dokumenty NAÚ. Ty však nemají právní závaznost, což vede k nejednotnému výkladu a rozdílným přístupům mezi vysokými školami. Z tohoto důvodu je vhodné zakotvit dvouoborové či sdružené studium přímo v novém zákoně. Zákonná úprava vytvoří jasný a stabilní rámec, který odstraní současnou nejistotu a zajistí, že tento typ studia bude chápán a používán jednotně. Zároveň posílí právní jistotu studentů, kteří budou přesně vědět, jak je jejich studium strukturováno a jaké má náležitosti.

Zakotvení sdruženého studia v zákoně tak přispěje k větší transparentnosti, předvídatelnosti a srozumitelnosti vysokoškolského systému a lépe odrazí skutečné potřeby vzdělávací praxe. V zákoně tedy bude ukotvena možnost, aby student v rámci studijního programu, k jehož studiu je zapsán, mohl plnit podle povahy studijního programu povinnosti až do výše 50 % procent celkové studijní zátěže jiného studijního programu uskutečňovaného vysokou školou.

Studium by mělo být v novém zákoně vymezeno tak, aby umožňovalo co nejflexibilnější cesty k dosažení výsledného profilu absolventa, a to bez ohledu na to, zda student postupuje tradičním lineárním studiem, nebo kombinuje různé formy učení. Moderní právní rámec musí počítat s heterogenní populací studentů, kteří budou vstupovat do vzdělávání v různých fázích dospělého života, s rozdílnými zkušenostmi, předchozím vzděláním i potřebami. Zákon by proto měl umožnit, aby studium bylo modulární, otevřené a prostupné, a aby student měl nárok na uznání předchozího formálního vzdělání získaného na vysokých školách v ČR i v zahraničí, včetně výsledků učení doložených prostřednictvím mikrocertifikátů či jiných forem CŽV. Pravidla pro uznávání, včetně podmínek pro ověření získaných znalostí, dovedností a kompetencí, vysoká škola nastaví ve svých vnitřních normách. Takto pojaté studium posílí flexibilitu, mobilitu a prostupnost vysokoškolského vzdělávání. Požadavek na nastavení systému uznávání vychází i z pravidel ESG.

Výuka jednotlivých předmětů může probíhat v prezenční, distanční nebo kombinované formě, přičemž volba formy by měla vždy vycházet z povahy a didaktických potřeb daného předmětu. Zvolená forma výuky musí být zároveň provázána s odpovídající formou ukončení předmětu a s využitím adekvátních pomůcek a infrastruktury, aby byla zajištěna srovnatelná kvalita studijní zkušenosti napříč různými režimy výuky. Takto nastavený systém umožňuje vysokým školám pružně reagovat na charakter obsahu, technologické možnosti i potřeby studentů.

Zrušení profilů studijních programů oblastí vzdělávání

Profesní profil studijních programů zavedený novelou zákona v roce 2016 jako nástroj pro posílení praktické orientace vysokoškolského vzdělávání se v českém prostředí dlouhodobě neprosadil. Přestože měl přispět k lepšímu propojení vysokých škol s praxí a zvýšit zaměstnatelnost absolventů, jeho využití zůstalo velmi omezené. V současnosti tvoří profesní programy pouze zhruba 16,5 % všech bakalářských a magisterských programů (v bakalářských 23,1 % a v magisterských 10,4 %).

Vysoké školy profesní profil často nepřijaly proto, že jej vnímaly jako méně prestižní a spojený s nižší akademickou kvalitou. Mnozí akademičtí pracovníci jej považovali za „druhou kategorii“ studijních programů, která nezapadá do tradiční univerzitní kultury orientované na výzkum a teoretické vzdělávání.

Dalším problémem bylo, že školy neuměly profesní programy dobře koncipovat. Chyběla jim zkušenost s návrhem programů založených na kompetencích, systematickém zapojení praxe a jasně definovaných profesních výstupech. V praxi tak často vznikaly programy, které se od akademických lišily jen formálně, nikoli obsahem. K tomu se přidávala nejasná hranice mezi akademickým a profesním profilem. Mnohé obory měly přirozeně silnou praktickou složku i v akademickém profilu, zatímco profesní profil nebyl vždy skutečně profesně orientovaný. Rozdíl mezi profily tak byl často spíše administrativní než skutečný.

Ve výsledku profesní profil nepřinášel školám ani studentům jasnou přidanou hodnotu a postupně se ukázalo, že jeho současná podoba nenaplnuje původní záměr. Proto MŠMT navrhuje opuštění formálního dělení programů na akademické a profesní, podobně jako je tomu v řadě evropských zemí. Profil absolventa lze naplnit různými vzdělávacími cestami. Vysoká škola jej může dosáhnout akademickým, profesním i kombinovaným přístupem – podstatné je, aby absolvent získal kompetence odpovídající potřebám oboru a trhu práce. Klíčové je sladit teorii, praxi a kompetence tak, aby vedly k jasně definovaným výstupům studia.

Současně MŠMT navrhuje opustit koncept oblastí vzdělávání ve vysokém školství (§ 44a současného zákona o vysokých školách) a zrušit zmocnění pro vydání nařízení vlády k vymezení jednotlivých oblastí vzdělávání, které se v praxi neosvědčily zejména proto, že byly příliš široké a nejednoznačné. Neodrážely skutečnou strukturu studijních programů, a školy je proto vnímaly spíše jako administrativní konstrukci. Často také vznikaly nejasnosti o hranicích mezi oblastmi, což komplikovalo akreditační řízení i tvorbu programů, zejména u interdisciplinárních oborů. Pro studenty ani zaměstnavatele nepředstavovaly oblasti žádnou srozumitelnou přidanou hodnotu. Pro klasifikaci oborů bude v zákoně zakotven systém ISCED,

který již nyní je používán pro stanovení kódu konkrétního studijního programu a je používán pro mezinárodní statistické vykazování.

ISCED (International Standard Classification of Education) je mezinárodní systém, který vytváří UNESCO a který slouží k jednotnému popisu a srovnávání vzdělávacích stupňů napříč zeměmi. Jeho cílem je, aby bylo možné porovnávat vzdělávací systémy různých států podle společných kritérií – například délky studia, úrovně kvalifikace nebo typických výstupů. Součástí tohoto systému je úroveň ISCED-F, která slouží k třídění studijních programů podle obsahu, tedy podle oblasti vzdělávání. ISCED-F využívá OECD, UNESCO i Eurostat.

Full-time a part-time formy studia

Současné v ČR unikátně používané formy studia, prezenční, distanční a kombinovaná, vznikly v době, kdy se předpokládalo, že student buď studuje „denně“, nebo „při zaměstnání“, případně „na dálku“. Tento model však dnes neodpovídá tomu, jak se studium skutečně odehrává. Vysoké školy běžně kombinují prezenční výuku, online výuku, blokovou výuku, praxi, stáže či samostatné studium. Rozdíly mezi formami se tak staly nejasnými, administrativními a často umělými. Model full-time/part-time vychází z reálné studijní zátěže, je mezinárodně srozumitelný, podporuje flexibilní studijní cesty a snižuje administrativní náročnost pro vysoké školy i studenty. Tato změna přibližuje české vysoké školství běžné evropské praxi a umožňuje jeho modernizaci.

Tyto formy studia budou pro bakalářské, magisterské i doktorské studijní programy. Full-time studium znamená studium ve standardní době studia (30 ECTS za semestr), part-time studium je rozvolněné do doby přesahující standardní dobu studia s povinností získat stanovený min. počet ECTS za semestr (který si vysoká škola nastaví ve svých vnitřních předpisech, délka studia by neměla přesáhnout dvojnásobek standardní doby studia). Student v této formě studia nemá status nezaopatřeného dítěte soustavně se připravujícího na budoucí povolání do 26 let.

Programy kratšího studia

Ministerstvo v uplynulém období zákonem zavedlo programy kratšího cyklu pro vyšší odborné školy. Nový zákon o vysokých školách by měl tento stav narovnat a umožnit i ve vysokoškolském vzdělávání realizaci programů kratšího studia, (tzv. short-cycle nebo AP degree) na úrovni EQF 5, v délce 2 roky, které by poskytly ucelené studium v oblasti profesní přípravy s jasně definovaným profilem absolventa, výsledky učení a nastavenými ECTS. Absolventi získají certifikát (nikoliv diplom) s dodatkem (bez titulu). Toto studium by bylo plně uznatelné v rámci bakalářských studijních programů obdobného zaměření. Studenti kratších programů budou mít stejné postavení jako studenti ve studijních programech. Kratší programy mohou uskutečňovat pouze vysoké školy, které uskutečňují obdobné bakalářské studijní programy. Prostupnost by byla zajištěna i z bakalářských programů do programů krátkého cyklu.

Joint (multiple, double) degree programy

Nová právní úprava by měla jasně vymezit joint degree programy (společných studijních programů) uskutečňované ve spolupráci více zahraničních a/nebo českých vysokých škol (úpravy pro přijímací řízení, harmonogram akademického roku, závěrečné zkoušky, náležitosti diplomu). Zákon ukotví i možnost joint degree programy akreditovat v souladu s tzv. European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes.

Celoživotní vzdělávání

Současná právní úprava v oblasti celoživotního vzdělávání na vysokých školách neodpovídá evropským trendům ani reálným potřebám vysokých škol a studentů (účastníků kurzů CŽV). Zákon stále vychází z představy, že celoživotní vzdělávání je okrajová doplňková činnost, a nikoli plnohodnotná součást vysokoškolského vzdělávacího systému. Chybí jasné vymezení typů programů, jejich náležitostí, vazby na kvalifikační rámce i pravidla pro uznávání předchozího vzdělání a praxe.

Tato neúplnost vede k tomu, že vysoké školy si výklad pojmu celoživotní vzdělávání určují samy, což způsobuje nepřehlednost, nejednotnost a nízkou srovnatelnost nabídky. Zároveň právní úprava nereflektuje moderní formy vzdělávání, jako jsou mikrocertifikáty, modulární studium nebo flexibilní studijní cesty, které jsou dnes běžnou součástí celoživotního učení v zemích EU.

Nedostatečně je ošetřena také oblast zajišťování kvality, protože zákon explicitně neukládá vysokým školám povinnost začlenit celoživotní vzdělávání do vnitřního systému kvality stejným způsobem jako řádné studium. To je v rozporu s evropskými standardy ESG, které vyžadují, aby kvalita CŽV byla posuzována stejnými mechanismy jako kvalita ostatních studijních programů.

Z těchto důvodů je nezbytné, aby nový zákon pojal celoživotní vzdělávání jako plnohodnotnou součást vysokoškolského systému, jasně jej definoval, stanovil jeho základní parametry a zajistil jeho kvalitu v souladu s evropskými standardy.

Zákon ukotví definici termínu mikrocertifikát, která bude odpovídat podmínkám a doporučením nastaveným EK. Tedy že musí mít jasně definované a měřitelné výstupy učení, jejichž dosažení je ověřováno prostřednictvím transparentního a předem stanoveného hodnocení, studijní zátěž je vyjádřena v ECTS. Mikrocertifikáty budou zahrnuty do vnitřního systému zajišťování kvality vysoké školy a podléhat stejným pravidlům jako studijní programy. Každý kurz zakončený mikrocertifikátem musí mít veřejně dostupný a standardizovaný popis, který obsahuje název, úroveň EQF, počet kreditů, výstupy učení, způsob hodnocení, podmínky přijetí, jazyk a formu výuky i informace o kvalitě. Tyto kurzy musí být navrženy tak, aby byly samostatně využitelné, ale také kombinovatelné a uznatelné jako součást „širší“ kvalifikace.

Rady studijních programů

V souladu s posílením důrazu na systémy vysokých škol v oblasti (vnitřního) zajišťování kvality zákon zavede institut rady studijních programů, které mají představovat klíčový kolegiální orgán v tomto systému. MŠMT předpokládá, že samotná právní úprava vymezí pouze základní parametry těchto rad, jejichž účelem je strategicky směřovat podobu a obsah vzdělávání v jednotlivých programech a garantovat jejich kvalitu. Rady studijních programů provádějí průběžnou revizi a dohled, vyjadřují se k personálním otázkám, projednávají koncepci programu, projednávají návrhy změn ve studijních plánech a koordinují spolupráci s vnějšími partnery při realizaci a rozvoji studijního programu.

MŠMT předpokládá, i nad rámec zákonného vymezení tyto základní principy fungování. Rada by měla být zřízena společně pro více příbuzných studijních programů. Z hlediska složení by předsedou rady studijních programů měl být garant jednoho ze studijních programů, pro něž je rada zřízena. Klíčovým prvkem je existence interní a externí komory rady studijního programu, kde v rámci interní komory dochází samostatně k reflexi provozních a dílčích otázek či změn ve studijních plánech, nicméně k reflexi kvality studijního programu a přijímání opatření pro jeho další rozvoj jednají komory společně. Členy interní komory jsou nejméně z poloviny akademičtí pracovníci a nejméně ze čtvrtiny zástupci studentů (zvolení přímou volbou), tím také dojde v souladu s ESG posílení zapojení studentů do procesu zajišťování kvality. Členy externí komory mohou být zástupci praxe, absolventi, odborníci na vzdělávání, akademičtí a vědecktí pracovníci z jiných vysokých škol nebo výzkumných organizací a další relevantní experti. Počet členů, způsob jejich výběru a délku funkčního období upraví škola svými vnitřními předpisy.

Evropské standardy a směrnice pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ESG) jasně stanovují, že celoživotní vzdělávání musí být plně integrováno do vnitřního systému kvality vysoké školy. Programy CŽV proto musí mít jasně definované cíle, výstupy učení, způsoby hodnocení, mechanismy zpětné vazby i pravidelné přezkumy, stejně jako standardní studijní programy. Kvalita CŽV se tedy nemá posuzovat odděleně, ale stejnými procesy a nástroji, které škola používá pro své řádné studium.

Další úpravy

Zákon se zaměří také na úpravu poplatků spojených s přijímacím řízením a studiem, a to tak, aby byl systém nastaven spravedlivě, transparentně a odolně vůči zneužívání. Cílem je zabránit situacím, kdy je status studenta nebo délka studia využívána neúčelně či neopodstatněně prodlužována, a zároveň zajistit, aby poplatková politika motivovala ke standardnímu a odpovědnému průběhu studia. Nová právní úprava bude zároveň citlivě zohledňovat potřeby socio-ekonomicky znevýhodněných studentů a studentů se specifickými potřebami, pro které musí být systém poplatků nastaven přiměřeně a s důrazem na rovný přístup ke vzdělávání. Takto koncipovaná pravidla posílí férovost, předvídatelnost a udržitelnost celého systému. Revizí projde i současné legislativní vymezení možnosti zpoplatnění studia pro občany zemí mimo EU, popř. zpoplatnění studia v cizojazyčných studijních programech.

Nový zákon by měl upravit studium tak, aby aplikace správního řádu na agendu studia a přijímacího řízení byla nastavena přehledně, přiměřeně a s důrazem na zjednodušení administrativních procesů. Cílem je vytvořit právní rámec, který umožní vysokým školám efektivně rozhodovat o studijních záležitostech, aniž by byly zatíženy nadbytečnými formálními postupy, a zároveň zajistí srozumitelný a předvídatelný proces pro studenty i uchazeče. Nová úprava by měla jasně vymezit, kdy se správní řád použije, kdy se použije jen jeho část a kdy se neuplatní vůbec, aby se odstranily současné nejasnosti a rozdílné výklady. Tím se podpoří flexibilita, právní jistota a administrativní jednoduchost pro všechny zúčastněné.

S ohledem na plánované změny ve financování vysokých škol bude nutné nově vyřešit také nastavení služeb pro studenty se specifickými potřebami. Bude nezbytné vytvořit samostatný a jasně vymezený rámec, který zajistí jejich definici a specifikaci. Tento rámec bude muset být upraven buď vyhláškou nebo metodickým pokynem MŠMT, aby vysoké školy měly jednoznačné podmínky pro poskytování podpůrných služeb a studenti měli zaručeny srovnatelné podmínky na všech vysokých školách.

K diskuzi: Předmětové ankety

Studentské evaluace studijních předmětů představují důležitý nástroj zpětné vazby, který vysokým školám umožňuje systematicky sledovat kvalitu výuky a reagovat na podněty a potřeby studentů. Pravidelné a dobře nastavené evaluace poskytují cenné informace o didaktické úrovni předmětu, srozumitelnosti výkladu, přiměřenosti studijní zátěže i efektivitě používaných metod. Zároveň posilují kulturu otevřené komunikace a společné odpovědnosti za kvalitu vzdělávání. Aby evaluace plnily svůj účel, musí být transparentní, anonymní a metodicky kvalitní a jejich výsledky by měly být využívány k promyšlenému zlepšování výuky, nikoli k formálnímu vykazování. Zákon by měl vysokým školám stanovit povinnost realizovat takové studijní ankety a nastavit transparentní systém jejich vyhodnocování vždy po každém semestru.